

Turbofolk-narodnjaci

Autor Administrator

GLAZBA Što nakon prvog „pravog hrvatskog narodnjaka“? Mario Šoša, Glas Koncila Turbofolku je glazba zapravo samo zvuèna kulisa kon-teksta u kojem turbofolk egzisti-ra. Upravo, taj kontekst ono je što ljudi oèito privlaèi njegovoj glazbi, jer je upitno koliko bi sama glazba bez toga konteksta bila privlaèena slušateljima. To je kontekst u ko-jem je èovjek odvojen od društve-nih konvencija, zakona, moralnih barijera, kontekst u kojem se sve zaboravlja, u kojem je „u potpuno-sti slobodan“. U turbofolk ozraèju se pleše po stolovima, proljevaju se piæa na sve strane, razbijaju se èaše, a nije rijetkost i posezanje za oružjem.

Pisati o hrvatskoj zabavnoj glazbi danas a ne spomenuti takozvane narodnjake ili turbofolk postalo je gotovo nemoguæe. Proteklih dana svjedoci smo mnogih kontroverzi oko izdavanja albuma izvoðaèice koja je prije desetak godina pjevala „Prva mi je...“, a danas ju vrijeða pje-smom i slikom na naslovni albu-ma te likom u izrezu svojeg dekoltea. Lako neki u tome vide simpa-tiènu provokaciju, zapravo se, naj-blazje reèeno, radi o zlonamjernom poigravanju svetinjama. Osim te strane dotièenog albuma, mnoge kontroverze izazvao je i prvi „pravi hrvatski narodnjak“, kao najekspo-niranija pjesma s njezina albuma. Mediji su se raspisali o spornom uratku, internetski portalni i foru-mi su se pregrijali, video servisi su bilježili rekordne posjete isjeèicima s dotiènim pjesmama, a kako su se pohvalili nakladnici, kompletna naklada albuma bila je rasprodana u rekordnom roku. Meðutim u svemu tome manje su zanimljive kontroverze pozna-te pjevaèice, a više fenomen provo-ga »pravog hrvatskog narodnjaka«. Radi li se stoga o poèetku svojevrsne legalizacije narodnjaka u Hrvat-skoj? To æe zasigurno imati ueinak na hrvatsku glazbenu scenu. Broj narodnjaèkih klubova u Hrvatskoj kontinuirano raste, a zanimljiva je i pojava svojevrsne transformaci-je takozvanih kvartovskih kafiæa u narodnjaèke, koja se dogaða u neko doba noæi. Narodnjaci su doista, željni neki to priznati ili ne, mnogo popularniji nego što se može vidjeti u domaæim medijima, posebno jav-nim, ali i u privatnim, gdje takoðer gotovo da i ne egzistiraju. Nosaèi zvuka i slike turbofolka ne prodaju se u prodavaonicama u Hrvatskoj veæe se distribuiraju na crnom trži-gtu. Lako ih je i potpuno besplatno »skidati« s brojnih mrežnih stranica - dok se pritom, koliko je poznato, nitko od izvoðaèa ne buni. Što su narodnjaci? Narodnjaci su oèito našli put do ljudi koji je potpuno zaobišao me-dijsku, širu društvenu ili strukov-nu potporu, pa se èini da su do lju-di došli usmenom predajom. Tur-bofolk oèito treba promotriti kroz dvije prizme, onu glazbenu i onu društvenu. Što je zapravo turbofolk ili na-rodnjaèka glazba? Turbofolk je glazbeni stil nastao na prostori-ma Srbije, ranih devedesetih godi-na. Rijeè je o svojevrsnom hibridu srpske narodne glazbe pomiješa-ne s utjecajima romske, bosanske, bugarske, turske i grèke narodne glazbe. U onom smislu kakvoga ga danas poznajemo on zapravo nije prava srpska narodna glazba veæ novokomponirana glazba koja u sebi sadrži mješavinu svih spo-menutih utjecaja. Turbofolk se po-igrava i sa zapadnjaèkim stilovima pa se susreæu funk, rhythm and blu-es, dance, techno, soul, hip hop... Turbofolk zapravo koketira sa svime, a njegov izrièaj je opet vrlo prepo-znatljiv. Glazbena struktura vrlo je jednostavna, koristi lako pamtlji-vu melodijsku shemu, oko koje se vrti cijela pjesma. Ritam je tipièni istoèenjaèki, s mnogo nepravilnih mjera. U aranžerskom dijelu može se èuti doista sve, od harmonika do elektronièikh zvukova. Turbofolk integrira sve u rezultat koji je jed-nostavan, ali ritamski vrlo eksplorativan te vrlo lagan za pamæenje i »konzumiranje«. Razbuktavanje strasti Turbofolk nije samo glazba. On je i sociološki fenomen. Pojam se poèeo koristiti u osamdesetim godinama prošlog stoljeæea, a prvi ga je upotrijebio crnogorski pjevaè Rambo Amadeus. Definiraju ga i kao stanje svijesti u kojem se svaku nisku strast èovjeka, svaki psiho-loški i estetski ekstrem može na-zvati - turbofolk. On može pred-stavljati potrebu za iskonskim, primitivnim, ekstremnim. On nije nešto što je tu da èovjeka obo-gaæuje, vodi na više razine svijesti, on je tu da zadovolji najniže ljud-ske porive. Turbofolku je glazba zapravo samo zvuèna kulisa kon-teksta u kojem turbofolk egzisti-ra. Upravo, taj kontekst ono je što ljudi oèito privlaèi njegovoj glazbi, jer je upitno koliko bi sama glazba bez toga konteksta bila privlaèena slugateljima. To je kontekst u ko-jem je èovjek odvojen od društve-nih konvencija, zakona, moralnih barijera, kontekst u kojem se sve zaboravlja, u kojem je „u potpuno-sti slobodan“. U turbofolk ozraèju se pleše po stolovima, proljevaju se piæa na sve strane, razbijaju se èaše, a nije rijetkost i posezanje za oružjem. Ta razuzdana zabava u posljednje dvije godine u medi-jima je došla na naslovne stranice zbog sve èešæih obraèuna u i oko narodnjaèkih klubova. Gotovo, da ne proðe vikend a da sljedeæi dan u crnoj kronici ne osvane naslov o novim obraèunima. Sve je to dio folklor-a turbofolka, neèega što ga obilježava i èini onime što jest. Je li turbofolk supkultura? Turbofolk pokret, turbofolk sup-kultura, turbofolk scena, sve su to pojmovi koji se koriste u opisi-vanju fenomena. Dr. Anèi Lebu-riæ, prof. sociologije s Filozofskog fakulteta u Splitu istaknula je da se danas više ne može govoriti o „mladenaèkim scenama“. Tako u turbofolk sceni vidi tek prolazni trend. Na pitanje o fascinaciji tinejdžerske popula-cije turbofolkom, koje je vidljivo u podacima iznesenim u jednim novinama, gdje je njihovo istraživanje pokazalo da ga gotovo 50 posto srednjoškolaca (ispitano je 1000 uèenika) redovito sluša, dr. Leburiaè rekla je da „takov dojam uistinu postoji, ali je ipak potrebno napraviti šire i ozbiljnije istraživa-nje“. Meðutim ne može se zanije-kati postojanje trenda. Dr. Leburiaè turbofolk gleda kao „jedan u nizu glazbenih žanrova koji se nude mladima u njihovu razuzdanom noænom provodu, po kafiæima i sliènim prostorima“. „Nerijetko usto idu veæe kolièine alkohola i drugih nedopuštenih sredstava. Prag tolerancije prema raznim vr-stama ekstremnog ponašanja u Hrvatskoj u svakom je sluèaju do-sta visok, a mlađi su skupina koja u nedostatku pravih uzora i modela ponašanja može biti najpodložni-ja takvim utjecajima. Tako je i fas-cinacija tim fenomenima zapravo posljedica nebavljenja vrijedno-stima mladih“ - zakljuèila je dr. Leburiaè. Hrvatska narodna glazba Što takav proboj narodnjaka znaèi za hrvatsku zabavnu glaz-bu? Skupina hrvatskih glazbenika prije dvije godine uputila je hrvat-skoj javnosti prosvjedno pismo o „sustavnom uništavanju

hrvat-ske glazbe“. U njemu se od odgo-vornih institucija traže konkret-ni koraci koji bi pomogli vraæanju hrvatske zabavne i narodne glazbe u hrvatski medijski i kulturni pro-stor. Jedan od pokretaæa èitave ak-cije, pjevaè Matko Jelaviæ, s kojim smo razgovarali istaknuo je da nije bitan turbofolk, sutra to moæe biti bilo koja druga glazba. „Èinjenica je da hrvatska zabavna glazbena scena danas više nije dovoljno jaka da se suprotstavi utjecajima izva-na. Potreban je širok konsenzus struke, politike i medija, posebno onih državnih, oko pitanja vaæno-sti glazbe za kulturu i identitet na-roda“. Jelaviæ je dodao da „iako je danas stanje ipak bolje nego prije dvije godine, još uvijek ne posto-ji jasna strategija veæ je sve ostalo na pojedinaènim sporadiènim pokušajima poboljšanja stanja“. Hrvatska glazbena unija na konfe-renciji za medije pod nazivom Pet do dvanaest istaknula je „da je pr-venstvena namjena postojanja jav-ne televizije i radija upravo potre-ba javnosti i društvene zajednice za svojevrsnim korektivom tržišta, da prepoznaje teme i sadrža-je od opæe vaænosti i nacionalnog interesa koji nisu zastupljeni ili su nedovoljno zastupljeni u progra-mima komercijalnih postaja ... i za koje se moæe objektivno procijeni-ti da svojim potencijalom mogu u buduænosti opstatiti kao dio trajne nacionalne vrijednosti“. Upitali smo glasnogovornika Hrvatske radiotelevizije Janosa Romera kako æe se HRT postaviti prema turbofolk glazbi. Romer je izjavio da „na HRT-u nema zabra-njene glazbe ili glazbenika, ali se mjerodavni urednici - voðeni pro-fesionalnim kriterijima - skrbe o tome da u program ne ulazi glazba ispod odgovarajuæe razine kvalite-te“. Takoðer komentira da je „sva prilika da je nepostojanje turbofol-ka u programu rezultat njihova mi-šjenja da takva glazba kvalitetom ne odgovara razini koja se oèekuje od programa javnog radija i javne televizije“. Zakljuèeno je istaknuo da je definicija turbofolka upitna te da postoje razlièita struèna mišjenja u vezi s tim. „Isto tako je oèi-to i mišjenje javnosti podijeljeno: upravo, smo neki dan u sklopu no-gometnog programa emitirali i na-stup popularne pjevaèice Severine, koja je u emisiji izvela pjesmu sa svojega novog albuma. Nakon toga zaprimili smo i mnogo pisama i po-ziva gledatelja koji su iskazali svoje mišjenje o tome da izvedena pje-sma pripada tom žanru i da joj nije mjesto u HTV-ovu programu.“ Stoga, bez obzira na tvrdnje o prolaznosti turbofolk trenda, tre-ba, ipak, postaviti pitanje ima li ta-kva glazba potencijal promijeniti hrvatsku zabavnu glazbu? Hoæe li pod pritiscima zakonitosti tržišta, gdje je unosnije proizvoditi glaz-bu koja se moæe prodati na tržištu od 15 milijuna ljudi nego na onom od samo èetiri i pol, i drugi zabav-ni glazbenici u Hrvatskoj poæi tim putem? Nekoliko hrvatskih glaz-benika veæ je koketiralo s glazbe-nim obrascima turbofolka, a na koncertima pojedinih moæe se vi-djeti i ponašanje slièeno onome u narodnjaèkim klubovima. Vijest o dolasku srbjanskog RTV Pinka u Hrvatsku, koji sustavno promièe narodnjaèku glazbu, u buduænosti æe znaæiti i jaku logi-stièku potporu turbofolk. Još æe se vidjeti radi li se o prolaznom trendu ili glazbi koja æe obilježiti sljedeæe desetljeæe i u Hrvatskoj. Turbofolk je po svim umjetniè-kim i estetskim kriterijima bezvri-jedna glazba. Unatoèe tome ona se uspješno pod nazivom „narodna“ u sprezi ideološko-tržišnih mo-tiva podmeæe hrvatskoj narodnoj i zabavnoj glazbi - zagaðujuæi hr-vatski glazbeni prostor. Ne govori li u prilog tome da se ni javna televizija ne libi promo-virati takvu glazbu, gdje je poseb-no paradoksalno da ju je promo-virala pjevaèica odjevena u ha-ljinu satkanu od „hrvatskih koc-kica“, valjda slaveæi domoljublje. Zadovoljava li takva glazba uisti-nu estetske i ostale kriterije kva-litete kojima se vode mjerodavni urednici pa je imala pravo biti na javnoj televiziji? Narodnjaci paradigma hrvatskog društva? Možda više nego mediji i struka, pravu kritiku narodnjacima dala je i umjetnost. Tako je prošle godine redatelj Dražen Ferenèina postavio predstavu Zagrebaèki orkestar, u kojoj opisuje taj fenomen. U razgovoru je istaknuo da je glavni razlog zbog kojega je odluèio pozabaviti se tim fenomenom èinjenica da su se narodnjaci doselili u samo središte Zagreba i time zapravo postali nešto što ne egzistira samo na periferiji, daleko od oèiju javnosti, veæ je došlo „nama u dvorište“. On u „turbofolk pokretu“, kako ga naziva, vidi paradigmu cijelog hrvatskog društva sa svim njegovim devijacijama, moralnim i estetskim. Redatelj Oliver Frliæ takoder se suoèio s tim fenomenom i to u svojoj predstavi Turbofolk, prikazanoj na daskama HNK-a Ivana pl. Zajca u Rijeci. On je povukao paralelu izmedu pank glazbe i turbofolka. Pank je nastao kao svojevrsni bunt, kako na uniformiranost i dosadu tadašnje rok glazbe, tako i na stanje u društvu, a današnji turbofolk isto je tako svojevrsni bunt protiv prevladavajuæega kulturnog obrasca. On tvrdi da je s ovom predstavom „turbofolk dobio pravo gradanstva“.